

Dr. Zübeyir BAKMAZ

Vergi Müfettiři

**TÜRK VERGİ HUKUKUNDA
EMSAL BEDEL UYGULAMASI**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER	VII
KISALTMALAR	XV
TABLO LİSTESİ	XVII
ŞEKİL LİSTESİ	XIX
GİRİŞ	1

Birinci Bölüm

EMSAL BEDELİ UYGULAMASININ TEORİK YAPISI

I. TÜRK VERGİ HUKUKUNDA EMSAL BEDELİ DÜZENLEMESİ	9
A. Emsal Bedelinin Tanımı ve Unsurları	10
B. Emsal Bedelinin Özellikleri	15
1. Değerleme Kuralı Olması	15
2. Kanuni Ölçü Olması	16
3. Piyasa Fiyatı Olması	17
4. Vergi Güvenlik Önlemi Olması	19

5. Takdir Aracı Olması	20
6. Karine Olması	21
7. Sözleşmeye Müdahale Etmesi	24
C. Emsal Bedelinin Kapsamı ve Sınıflandırılması	25
1. VUK'un 267. Maddesi İle Getirilen Emsal Bedeli Uygulaması	31
2. KVK'nın 13. Maddesi İle Getirilen Emsal Bedeli Uygulaması	34
3. GVK'nın 73. Maddesi İle Getirilen Emsal Bedeli Uygulaması	38
4. KDVK'nın 27/5. Maddesi İle Getirilen Emsal Bedeli Uygulaması	41
D. Emsal Bedeli Uygulamasını Ortaya Çıkartan Sebepler	42
1. Ad Valorem Matrahlı Vergilerin Beyanı	43
2. Mükelleflerin Vergiye Karşı Olan Tepkileri.....	45
3. Anayasal Vergilendirme İlkeleri	48
4. Vergide Güvenliğin Sağlanması.....	50
E. Emsal Bedeline Aykırılıkların Sonuçları	52
II. TÜRK TİCARET HUKUKUNDA EMSAL BEDELİ DÜZENLEMESİ	55
A. Türk Ticaret Kanunu'ndaki Düzenlemeler	56
B. Türkiye Muhasebe ve Türkiye Finansal Raporlama Standartlarındaki Düzenlemeler	59
C. Sermaye Piyasası Kanunu'ndaki Düzenlemeler	65

İkinci Bölüm
VERGİLENDİRMEDE EMSAL BEDELİ
UYGULAMASI

I. VERGİ USUL KANUNU'NDA EMSAL BEDELİ ESASLI VERGİLENDİRME	70
A. Genel Hüküm Olarak Emsal Bedeli Esası	72

---

1. Emsal Bedeli Esasının Sebep Unsurları	72
2. Emsal Bedeli Esasının Kapsam ve Mahiyeti	73
a. Gerçek Bedel ve Emsal Bedeli Kavramları	74
b. Emsal Bedeli Esasını Belirleyen Temel Gerekçe	76
c. Mal Kavramının Nitelendirilmesi.....	85
3. Emsal Bedeli Esasının Uygulanma Zamanı.....	86
4. Emsal Bedeli Esasının Uygulanmasını Gerektiren Haller	87
a. Gerçek Bedelin Olmaması.....	87
(1) Bağış ve Yardımlar.....	89
(2) Karz Akdine Dayalı Teslimler	90
(3) Ariyet Akdine Dayalı Teslimler	91
(4) İş Bırakmaya Dayalı Teslimler	92
(5) İşle İlgili Sarf.....	93
b. Gerçek Bedelin Bilinmemesi	95
(1) Kayıt Dışı İşlemler.....	95
(2) Özel Mamelekten Ferdi Teşebbüse Geçen Unsurlar	96
(3) Trampa Akdine Dayalı Teslim ve Hizmetler	96
c. Gerçek Bedelin Doğru Olarak Tespit Edilememesi	96
5. Emsal Bedelini Hesaplama Yöntemleri.....	97
a. Hesaplama Yöntemlerinin İşletme İktisadi İle Okunması.....	99
b. Ortalama Fiyat Yöntemi	101
(1) Kapsam ve Mahiyeti	103
(2) Emsalin Niteliği	104
(3) Emsalin Niceliği	106
(4) İşlem Koşullarının Ortalama Fiyata Etkisi	107
c. Maliyet Bedeli Yöntemi	107
(1) Kapsam ve Mahiyeti	109
(2) Toptan ve Perakende Satış Uygulaması	110
d. Takdir Yöntemi	111
(1) Kapsam ve Mahiyeti	112
(2) Takdir Edilecek Bedelin Niteliği	113
(3) Komisyon Yetkisinin Sınırı.....	114
(4) Komisyon Kararının Niteliği.....	114

(5) Takdirde Esas Alınacak Zaman Dilimi	115
(6) Takdir Kararına Karşı Dava Açılabilmesi.....	115
6. Emsal Bedeli Yerine Geçen Değerler	116
a. Zirai Kazanç Ölçülerini Tespit Eden Kararlar.....	116
b. Mahkemelerin Biçtikleri Değerler.....	117
c. VUK'un 278/A Maddesinin Belirlemiş Olduğu Değer ..	119
B. Emsal Bedeli Esasına Atıf Yapan Özel Düzenlemeler.....	119
1. VUK'daki Atıf Yollu Düzenlemeler	119
a. İktisadi Kıymet Değerlemesine İlişkin Torba Düzenleme	120
b. Değeri Düşen Emtiada Emsal Bedeli Uygulaması	122
c. Kıymeti Düşen Emtiada Emsal Bedeli Uygulaması.....	124
d. Üretim Artıklarında Emsal Bedeli Uygulaması.....	127
e. İmhası Gereken Emtiada Emsal Bedeli Uygulaması	128
2. GVK'daki Atıf Yollu Düzenlemeler	129
a. Ticari İşletmeden Çekiş Yapılması.....	129
b. Zirai İşletmelerde Trampa Ekonomisi ve Dahili Sarf	133
c. Hizmet Erbabına Ücret Niteliğinde Menfaat Sağlanması	134
d. Gayrimenkul Sermaye İratlarında Aynı İşlemler.....	135
e. Değer Artışı Kazançlarında Aynı İşlemler	136
3. KDVK'daki Atıf Yollu Düzenlemeler	137
II. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU'NDA EMSAL BEDELİ ESASLI VERGİLENDİRME	138
A. Emsallere Uygunluk İlkesine Yüklenen Anlam	140
B. Emsallere Uygunluk İlkesinin Unsurları.....	141
1. Alım Satım Unsuru	142
2. İlişkili Kişi Unsuru.....	142
3. Semen Unsuru.....	143
C. Emsallere Uygunluk İlkesinin Niteliği	144
1. Emsal Olmak İçin Gereken Özellikler	145

2. Emsalde Hata Yapılması	146
3. Emsale Aykırılığın Sonucu.....	147
4. Emsalin Uygulanma Zamanı.....	147
D. Emsallere Uygunluk İlkesinin İçeriği.....	147
1. Mahiyeti.....	147
2. Kapsamı	148
3. Trampa Ekonomisi Karşısındaki Durumu.....	149
E. Emsallere Uygunluk İlkesinin Değerleme Kuralları İle Nitelendirilmesi.....	151
F. Emsal Türleri ve Emsal Tespiti.....	153
1. Emsal Tespitinde Karşılaştırılabilirlik Analizi.....	154
2. İç ve Dış Emsal	156
3. Gizli Emsal.....	158
4. Dış Emsalin Tespiti.....	159
G. Emsallere Uygun Fiyatı Hesaplama Yöntemleri.....	161
1. Yöntem Seçimi	162
2. Emsal Fiyat Aralığı Uygulaması	163
3. Peşin Fiyatlandırma Anlaşması	165
4. Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemi.....	165
5. Maliyet Artı Yöntemi	167
6. Yeniden Satış Fiyatı Yöntemi.....	170
7. İşlemsel Kâr Yöntemleri.....	172
8. Mahkemenin Biçmiş Olduğu Değer	174
III. GELİR VERGİSİ KANUNU'NDA EMSAL BEDELİ ESASLI VERGİLENDİRME	175
A. Gelir Vergisinde Emsallere Uygunluk İlkesi.....	175
1. Unsurları.....	176
2. Kapsam ve Mahiyeti	177
B. Emsal Kira Bedeli Esası.....	178
1. Hukuki Niteliği.....	179
2. Kapsam ve Mahiyeti	180

3. Hesaplama Yöntemi.....	181
4. Uygulanmayacağı Haller	181
IV. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU'NDA EMSAL BEDELİ ESASLI VERGİLENDİRME	182
A. Bedelin Bulunmadığı veya Bilinmediği İşlemler.....	184
1. Hukuki Niteliği.....	186
2. Kapsam ve Mahiyeti	187
B. Bedelin Ayın Olduğu İşlemler.....	188
C. Muvazaa Karinesi.....	189
D. Muvazaa Karinesinin Gelir Vergileri Karşısındaki Durumu	191
E. Serbest Meslek Kazançlarında Asgari Matrah Uygulaması	192

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM
EMSAL BEDELİ UYGULAMASINDA
YAŞANAN VERGİLENDİRME SORUNLARI
VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

I. VERGİ USUL KANUNU UYGULAMASINDAKİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	195
A. Hizmet İfalarının Kapsam Dışı Bırakılması.....	196
B. Emsal Bedelinden Farklı Fiyatların Kapsam Dışı Bırakılması..	199
C. Trampa İşlemlerine Yönelik Özel Belirleme Yapılmaması.....	202
D. Emsal Alış Bedelinin Kapsam Dışı Bırakılması.....	204
1. Ortalama Fiyat Yöntemine İlişkin Öneriler	207
2. Maliyet Bedeli Yöntemine İlişkin Öneriler.....	208
3. Takdir Yöntemine İlişkin Öneriler	209
E. Yetki Aşımı İle Getirilen Uygulama	211
II. KURUMLAR VERGİSİ KANUNU UYGULAMASINDAKİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ.....	215
A. Emsal Alış Fiyatının İhmal Edilmesi.....	217
B. Emsallere Uygunluk Testinin Semenle Sınırlı Tutulması.....	220

C. Hesaplama Yöntemlerindeki Belirsizlikler	221
1. Karşılaştırılabilir Fiyat Yöntemindeki Belirsizlikler	222
2. Maliyet Artı Yöntemindeki Belirsizlikler	223
D. Emsal Fiyat Aralığı Uygulamasında Dönem Belirsizliği	224
E. Takdir Esasına Yer Verilmemesi	225
III. GELİR VERGİSİ KANUNU UYGULAMASINDAKİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	227
IV. KATMA DEĞER VERGİSİ KANUNU UYGULAMASINDAKİ SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ	229
A. İşletmeden Düşük Bedelli Çekiş Haline Yer Verilmemesi	230
B. Muvazaa Karinesindeki Belirsizlikler	230
C. Asgari Matrah Uygulamasındaki Belirsizlikler	235
SONUÇ	237
KAYNAKÇA	251